

Алімпіядныя заданні

Лінгвістычны конкурс

Марфалогія

XI клас

Заданне 1. Назваць род кожнага слова і размеркаваць па адпаведных родавых групах.

Задавака, насып, таполя, журы, фае, гусь, подпіс, задзіра, гуляка, жывапіс, жырафа, таксі, дэпо, педаль, медаль, непаседа, палын, рукапіс, івасі, пенснэ, рагу, пано, цэцэ, шынель, дэндзі, калека, кенгуру, каніфоль, меню, лэдзі, шампунь, падліза, фламінга, інтэрв'ю, алібі, ціхоня, няўмека, румза, боль, БелТА, ЗАГС, Антарыю, НАН, Сочы, Свіцязь, выскачка.

Заданне 2. Запісаць у форме давальнага і творнага склонаў. Хто былі гэтыя людзі? Што вы пра іх ведаеце?

Пятро Глебка, Уладзіслаў Сыракомля, Янка Лучына, Мікола Бірыла, Станіслаў Манюшка, Леў Сапега, Тадэвуш Касцюшка, Андрэй Грамыка, Рыгор Шырма, Міхась Машара, Янка Журба, Кандрат Крапіва, Пятрусь Броўка, Пімен Панчанка, Васіль Вітка.

Заданне 3. Запісаць дзеясловы ў форме II асобы адз. і мн. ліку, III асобы мн. ліку.

Даць, даваць, везці, вазіць, весці, вадзіць, купіць, купляць, паслаць (ліст), паслаць (ложак).

Заданне 4. Утварыце ад назоўнікаў прыналежныя прыметнікі.

Жэня (м. р.), Жэня (ж. р.), Васіль, бабуля, дзядуля, Мележ, Брыль, ліс, Толя, сябар, сяброўка, генерал, настаўнік, герой, маці, гаспадыня, удава.

Заданне 5. Праскланяйце лічэбнікі.

475, 822, 968.

Заданне 6. Перакладзіце словазлучэнні на беларускую мову.

Идти (в лес) за черникой, поехать на рынок за черникой, сбегай за хлебом, жить с родителями, в двух шагах от нас, в пяти километрах от города, заболеть корью, видно по всему, говорит по телефону, писать по адресу, пройти через мост, перелезть через забор, опоздать из-за него, по сообщениям из газет, во главе с председателем, подтрунивать над ней, стучать по столу, лекция по искусству, рисовать по стеклу, поехать на мельницу.

Заданне 7. Ад дзеясловаў утварыце магчымыя формы дзеепрыметнікаў. Запішыце словазлучэнні.

Злавіць рыбу, напісаць пісьмо, ссячы дрэва, знайсці грыб, адрамантаваць мост, пачуць навіну; адзел, які я ўзначальваю; зжаць ячмень, сказаць слова,

распусціць косы, засеяць поле, абсадзіць дрэвамі двор, зацягнула хмарами неба, зачыніць дзверы; звер, якога прыручыў чалавек; хутка пашыць кажух, запрэгчы каня, дажджом вымыла вуліцу, сонца нагрэла ваду, пратаптаць сцежку, скасіць луг, хлопец узрадаваўся, галіны схіліліся да зямлі, спячы хлеб.

Заданне 8. Запішыце назвы пяці кветак, што растуць на беларускай зямлі, з дапасаванымі да назоўнікаў прыметнікамі, якія абазначаюць колер (розны для кожнай кветкі) і іншыя (розныя) прыметы.

Заданне 9. Выявіце недакладнасці ва ўжыванні займеннікаў, выправіце памылкі.

1. Я не змог набыць сябе арфаграфічнага слоўніка. 2. Дзед Талаш убачыў ваўка, але ён яго не спалохаўся. 3. Не хвалі сабе, няхай лепш іншыя пахваляць. 4. Бацька сустрэў знаёмага, і ён узрадаваўся сустрэчы. 5. Паведамлі самому вялікаму начальніку. 6. Маці паклікала мяне і папрасіла наліць сабе кавы. 7. Калі на ствале дрэва зрабіць надрэз, з яго закапае сок, што з'яўляецца не чым іншым, як гатовым дызельным палівам.

Заданне 10. Спішыце сказы, уставіўшы прапушчаныя суфіксы дзеясловаў.

1. Як многа кніг праігр..е ад таго, што аўтар не можа гаварыць лаканічна. 2. Сонечныя дні ў росквіце прыроды напаўняюць людзей ахвотаю да працы і сваёй цеплынёй супакой..юць, абнадзей..юць, клічуць. 3. Леўка нагінаўся, выпрост..ў пакручаныя каліўцы, гладзіў далоняю і гаварыў з імі. 4. Я сплю разам з сястрою, але яна любіць сцяг..аць з мяне коўдру. 5. Пад печ пачалі ўклад..аць апорныя ролікі. 6. На паліцах пабліск..юць каляровыя этыкеткі бутэлек розных замежных фірмаў.

Адказы на лінгвістычныя заданні (ХІ клас)

Заданне 1.

Мужчынскі род: насып, подпіс, жывапіс, медаль, палын, рукапіс, шынель, дэндзі, кенгуру, шампунь, фламінга, боль, ЗАГС, Сочи.

Жаночы род: таполя, гусь, жырафа, педаль, івасі, цэцэ, каніфоль, лэдзі, НАН, Свіцязь.

Ніякі род: журы, фае, таксі, дэпо, пенснэ, рагу, пано, меню, інтэрв'ю, алібі, БелГА, Антарыю.

Агульны род: задавака, задзіра, гуляка, непаседа, калека, падліза, ціхоня, няўмека, румза, выскачка.

Заданне 2.

Давальны склон: Пятру Глебку, Уладзіславу Сыракомлю, Янку Лучылу, Міколу Бірылу, Станіславу Манюшку, Льву Сапегу, Тадэвушу Касцюшку, Андрэю Грамыку, Рыгору Шырму, Міхасю Машару, Янку Журбе, Кандрату Крапіве, Петрусью Броўку, Пімену Панчанку, Васілю Вітку.

Творны склон: Пятром Глебкам, Уладзіславам Сыракомлем, Янкам Лучынам, Міколам Бірылам, Станіславам Манюшкам, Львом Сапегам, Тадэвушам Касцюшкам, Андрэем Грамыкам, Рыгорам Шырмам, Міхасём Машарам, Янкам Журбой(ою), Кандратам Крапівой(ою), Петрусём Броўкам, Піменам Панчанкам, Васілём Віткам.

Пісьменнікі (паэты, празаікі, драматургі): П. Глебка, У. Сыракомля, Я. Лучына, М. Машара, Я. Журба, К. Крапіва, П. Броўка, П. Панчанка, В. Вітка.

Дзеячы культуры: С. Манюшка (кампазітар), Р. Шырма (дырыжор, фалькларыст).

Дзяржаўныя дзеячы: Л. Сапега, Т. Касцюшка, А. Грамыка.

Навукоўцы: М. Бірыла (мовазнаўца).

Заданне 3.

II асоба адз. ліку: ты дасі, даеш, вязеш, возіш, вядзеш, водзіш, купіш, купляеш, пашлеш (ліст), пасцелеш (ложак).

II асоба мн. ліку: вы дасце (дадзіце), даяце, везяце, возіце, ведзяце, водзіце, купіце, купляеце, пашляце, пасцелеце.

III асоба мн. ліку: яны дадуць, даюць, вязуць, возяць, вядуць, водзяць, купяць, купляюць, пашлюць, пасцелюць.

Заданне 4.

Жэнеў, Жэнін, Васілёў, бабулін, дзядулеў, Мележаў, Брылёў, лісаў, Толеў, сябраў, сяброўчын, генералаў, настаўнікаў, герояў, мацерын, гаспадынін, удовін.

Заданне 5.

Н. чатырыста семдзесят пяць, восемсот дваццаць два, дзевяцьсот шэсцьдзесят восем

Р. чатырохсот сямідзесяці пяці, васьмісот дваццаці двух, дзевяцісот шасцідзесяці васьмі

Д. чатыромстам сямідзесяці пяці, васьмістам дваццаці двум, дзевяцістам шасцідзесяці васьмі

В. чатырыста семдзесят пяць, восемсот дваццаць два, дзевяцьсот шэсцьдзесят восем

Т. чатырмастамі сямюдзесяццю пяццю, васьмюстамі дваццаццю двума, дзевяццюстамі шасцюдзесяццю васьмю

М. чатырохстах сямідзесяці пяці, васьмістах дваццаці двух, дзевяцістах шасцідзесяці васьмі.

Заданне 6.

Ісці (у лес) у чарніцы, паехаць на рынак па чарніцы, збегай па хлеб, жыць пры бацьках, за два крокі ад нас, за пяць кіламетраў ад горада, захварэць на адзёр, па ўсім відаць, гаварыць па тэлефоне, пісаць на адрас, прайсці па мосце, пералезці праз плот, спазніцца праз яго, з паведамленняў у газетах, на чале са старшынёй, пасмейвацца з яе, стукаць па стале, лекцыя па мастацтву, маляваць на шкле, паехаць у млын.

Заданне 7.

Злоўленая рыба, напісанае пісьмо, ссечанае дрэва, знойдзены грыб, адрамантаваны мост, пачутая навіна; узначалены мною адзел; зжаты ячмень, сказанае слова, распушчаныя косы, засенае поле, абсаджаны дрэвамі двор, зацягнутае хмарамі неба, зачыненыя дзверы; прыручаны чалавекам звер; хутка пашыты кажух, запрэжаны конь, вымытая дажджом вуліца, нагрэтая сонцам вада, праптапаная сцежка, скошаны луг, узрадаваны хлопец, галіны, схіленыя да зямлі, спечаны хлеб.

Заданне 8.

Прыгожая чырвоная ружа, сціплы сіні васілёк, белы духмяны рамонак, вялікая ружовая вяргіня, стракатыя аксамітныя браткі...

Заданне 9.

1. Я не мог набыць *сабе* арфаграфічнага слоўніка. 2. Дзед Талаш убачыў ваўка, але не спалохаўся *яго*. 3. Не хвалі *сябе*, няхай лепш іншыя пахваляць. 4. Бацька сустрэў знаёмага і вельмі ўзрадаваўся (Бацька сустрэў знаёмага, *які* вельмі ўзрадаваўся сустрэчы). 5. Паведамлілі *самаму* вялікаму начальніку. 6. Маці паклікала мяне і папрасіла наліць *ёй* кавы. 7. Калі на ствале дрэва зрабіць надрэз, з яго закапае сок, што з'яўляецца *нічым іншым*, як гатовым дызельным палівам.

Заданне 10.

1. Як многа кніг *праігрывае* ад таго, што аўтар не можа гаварыць лаканічна. 2. Сонечныя дні ў росквіце прыроды напаўняюць людзей ахвотаю да працы і сваёй цеплынёй *супакойваюць*, *абнадзейваюць*, клічуць. 3. Лёўка нагінаўся, *выпростаў* пакручаныя каліўцы, гладзіў далоняю і гаварыў з імі. 4. Я сплю разам з сястрою, але яна любіць *сягваць* з мяне коўдру. 5. Пад печ пачалі *ўкладваць* апорныя ролікі. 6. На паліцах *набліскваюць* каляровыя этыкеткі бутэлек розных замежных фірмаў.